

Adviescommissie ruimtelijke kwaliteit

Jaarverslag 2022

Gemeente Súdwest Fryslân

hûsenhiem

Voorwoord

Met dit verslag geeft de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit invulling aan de wettelijke verplichting om eens per jaar te rapporteren over haar werkzaamheden in uw gemeente. Dit verslag over het kalenderjaar 2022 biedt tevens informatie over de werkwijze van deze onafhankelijke commissie. Deze commissie van deskundigen op het vlak van de ruimtelijke kwaliteit en monumentenzorg is onderdeel van het bredere instrumentarium van de gemeente om vanuit het publieke domein de kwaliteit van de leefomgeving te bevorderen.

De leden van de adviescommissie zijn zowel door de gemeenteraad als door het college benoemd. Doordat verschillende disciplines in de centrale adviescommissie vertegenwoordigd zijn, is sprake van een brede samenstelling. Daarmee is een integrale beoordeling van de adviesaanvragen gegarandeerd. Het secretariaat van de adviescommissie is ondergebracht bij het uitvoerend bureau van de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem.

Het college van B&W legt aanvragen voor aan de adviescommissie en de advisering richt zich ook tot het college. Beoordeling is gebaseerd op de door de gemeenteraad vastgestelde beleidskaders en criteria. Adviezen van de commissie worden vrijwel altijd opgevolgd, maar het college kán gemotiveerd afwijken. Als er door het college meermaals afgeweken wordt op een specifiek aspect zou dat voor de gemeenteraad aanleiding kunnen zijn om het beleid op dat aspect aan te passen.

In deze rapportage zijn herkenbare rubrieken opgenomen, die als geheel een goed beeld geven van de werkzaamheden van de lokale adviescommissie. In *Het jaar 2022 in vogelvlucht* beschrijven we hoe de commissie in 2022 was samengesteld en te werk ging. In de rubriek *Gemeentelijk beleid* beschrijven we hoe we zijn omgegaan met de door uw gemeenteraad vastgestelde beleidskaders. We ronden af met een samenvatting van de *Aanbevelingen*.

Dit verslag bevat de cijfers over aard en omvang van de aanvragen in uw gemeente, afgezet tegen het provinciale gemiddelde en ten opzichte van 2021 maar staat los van de financiële verantwoording. Voor nadere informatie daarover verwijzen wij u graag naar het algemeen jaarverslag van de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem.

Graag gaan wij met u nader in gesprek. Wij stellen het zeer op prijs als u een keer één van de openbare zittingen van de adviescommissie bij kunt wonen. U bent van harte welkom. De commissieleden organiseren ook met genoeg een korte (fiets)excursie met raadsleden om samen te ontdekken en te bespreken hoe we de kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente nog beter kunnen beschermen en bevorderen.

Namens uw Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit,
Marc A. Visser,
voorzitter

Het jaar 2022 in vogelvlucht

De Gemeente Súdwest Fryslân is één van de 17 Friese gemeenten die de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit hûs en hiem hebben aangewezen als geïntegreerde welstands- en monumentencommissie. Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal deze commissie doorgaan als Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit Gemeente Súdwest Fryslân.

Commissie

Lokaal worden de plannen binnen uw gemeente onder mandaat behandeld door twee adviseurs van hûs en hiem. Een van hen fungeert voor een periode van drie jaar als voorzitter van de zogenoemde lokale commissie. De secondant rouleert per vier maanden. De adviseurs zijn onafhankelijk ten opzichte van de gemeentelijke organisatie en de aan hen voorgelegde plannen.

De samenstelling van de lokale commissie was in 2022:

- **Voorzitter**
ir. Jasper van Zellingen
- **Secondanten**
1e periode:
ir. Stefan Stienstra
2e periode:
drs. Marloes Eskens
3e periode:
ir. Gerrit Boschloo / ir. Johan de Vries
- **Monumentdeskundige**
drs. Gertjan Timmer
- **Gemeentelijke ondersteuning** o.a.
Reinder Joustra (vergunningen)
Willem Alberda (vergunningen)
Job de Lange (vergunningen)
Japke Keulen-Visser (vergunningen)
Houkje Veenstra (vergunningen)
Hessel Kuipers (vergunningen)
Arnold Blikman (monumenten)
Atty de Haan (monumenten)
Sandra van Assen (stedenbouw)
Zanne Schors (stedenbouw / landschap)
Jessica van Tilburg-Koers (landschap)

Werkwijze

De adviescommissie vergadert eens in de week op het gemeentehuis van Súdwest Fryslân in Sneek. De agenda wordt voorbereid door de ambtelijke dienst en alle relevante informatie wordt door de dienst beschikbaar gesteld. Van elke planbehandeling stelt de commissie een advies op voor het college. De gemeente zorgt voor het openbaar maken van de agenda en de adviezen.

De commissie vergadert openbaar, tenzij er plannen aan de orde zijn die nog in een vertrouwelijk stadium zijn. De vergaderdatum en de agenda worden onder andere gepubliceerd op de website van de gemeente. De werkwijze van de commissie is erop gericht de beoordeling van de plannen zoveel mogelijk in dialoog met de aanvrager te doen. In 2022 konden de vergaderingen gelukkig weer fysiek plaatsvinden. Het directe contact met zowel de gemeente ambtenaren als met de aanvragers draagt in grote mate bij aan een plezierig en efficiënt proces en bevordert daarmee de uiteindelijke kwaliteit van de plannen. De mogelijkheid om alsnog via een digitale verbinding aan te sluiten bij de vergadering, wordt ook nu nog regelmatig benut. In sommige gevallen biedt dit voor de aanvrager vanwege besparing van (reis)tijd een goed alternatief.

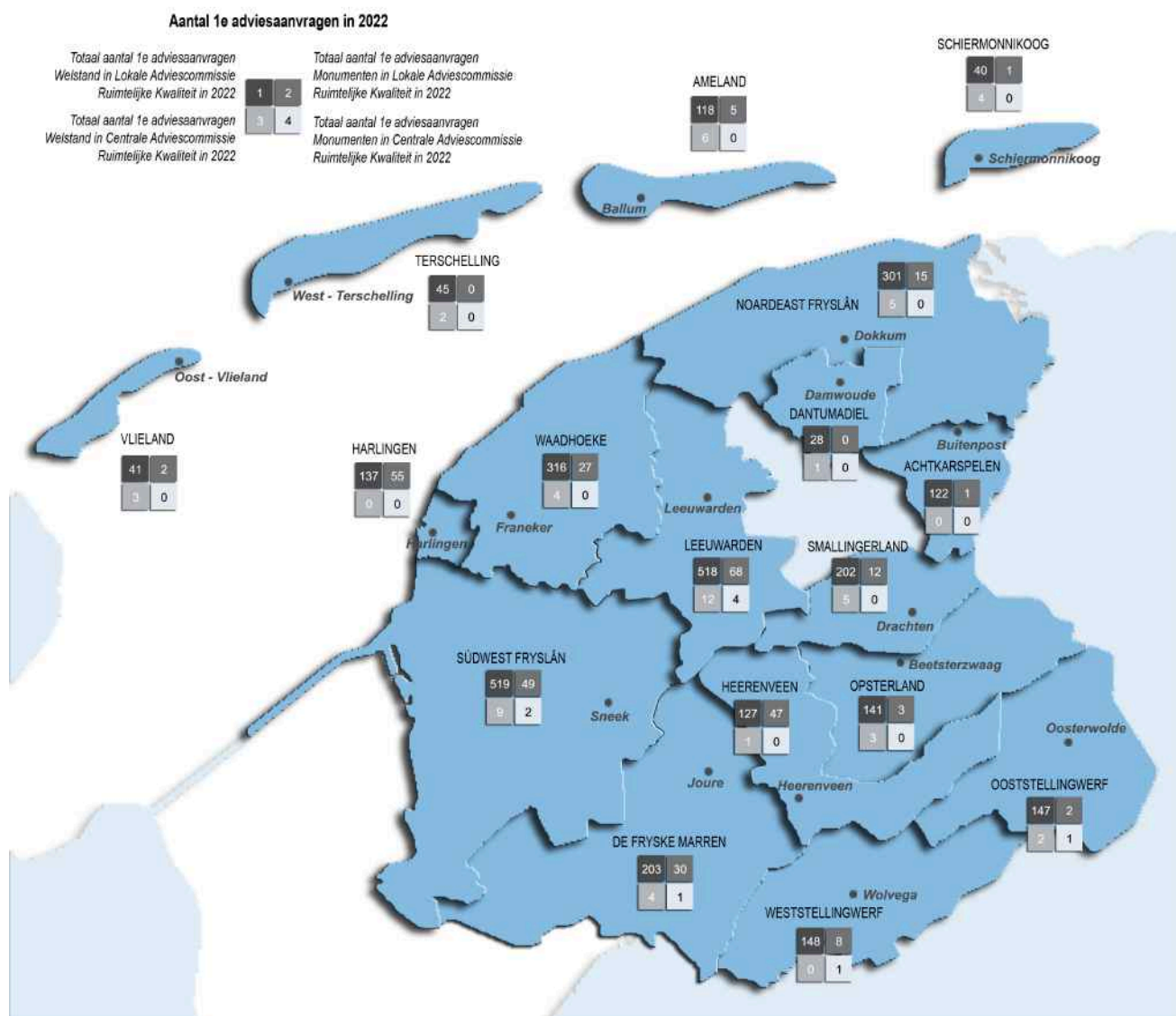
Aanbeveling: De commissie adviseert om aan te sturen op een openbare behandeling van de plannen en alleen bij zwaarwegende redenen een vooroverleg besloten te houden.

2022 in cijfers

De commissie heeft in 2022 in totaal 568 eerste adviesaanvragen behandeld. Dat zijn er 21 minder ten opzichte van 2021. Op de overzichtskaart kunt u zien hoe de aantallen van eerste planbehandelingen over de gehele provincie verdeeld zijn.

Voor zover ons bekend werden in 2022 slechts 18 van alle adviezen niet overgenomen door het college van B&W. Wanneer B&W het advies niet overnamen, werd dat teruggekoppeld met de commissie. Terugkoppeling van afwijking van het advies is voor de commissie waardevol omdat hiermee een goede afstemming gewaarborgd blijft tussen de advisering en de beleidsintenties van de gemeente.

Aanbeveling: De commissie adviseert u om afwijkingen van onze adviezen terug te (blijven) koppelen om goede afstemming te waarborgen tussen de advisering en de beleidsintenties van de gemeente.

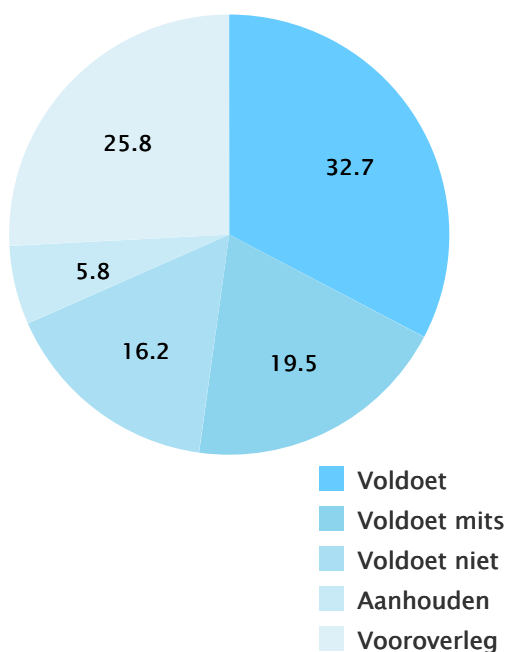

76%

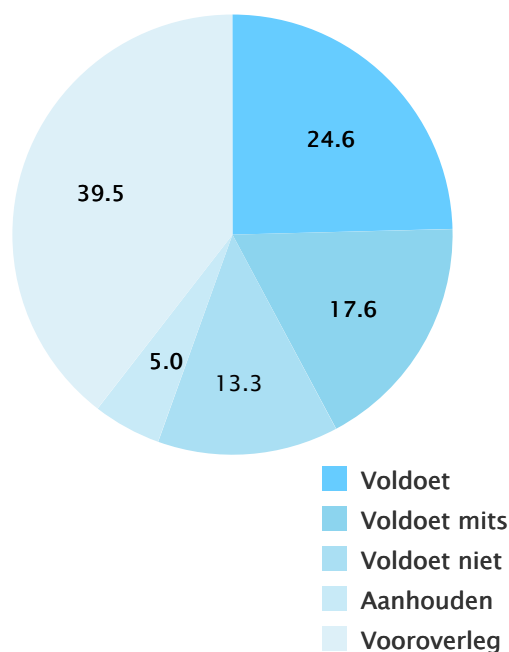
van de formele aanvragen kreeg in één keer een 'voldoet' of een 'voldoet mits' advies.

Met 35% was de groep aanvragen met een bouwsom tussen €25.000 en €100.000 de sterkst vertegenwoordigde categorie.

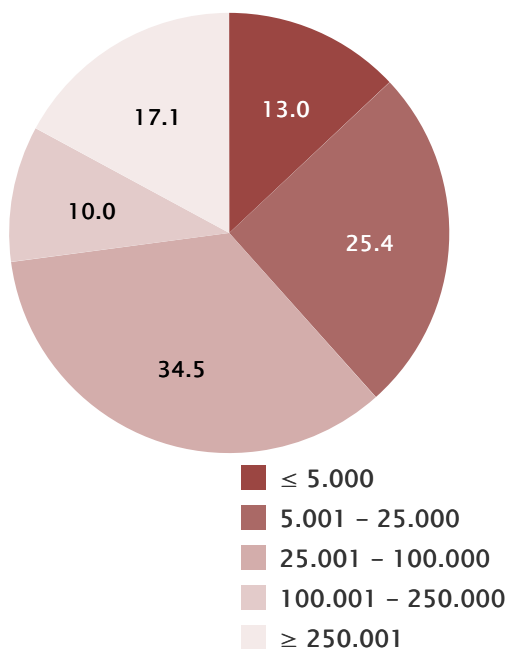
Percentage naar Aard van Advies Gemeente

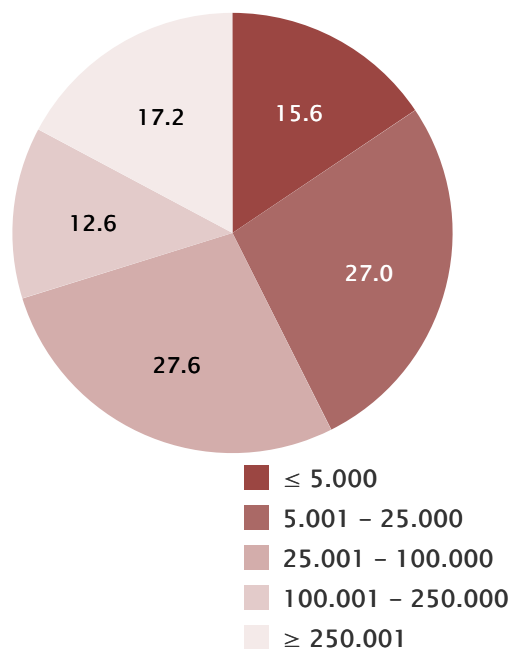
Percentage naar Aard van Advies Provinciaal

Percentage Adviezen naar bouwsom Gemeente

Percentage Adviezen naar bouwsom Provinciaal

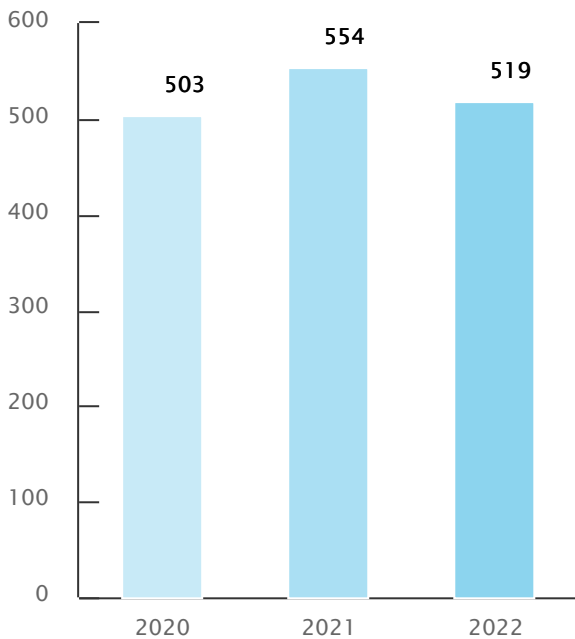

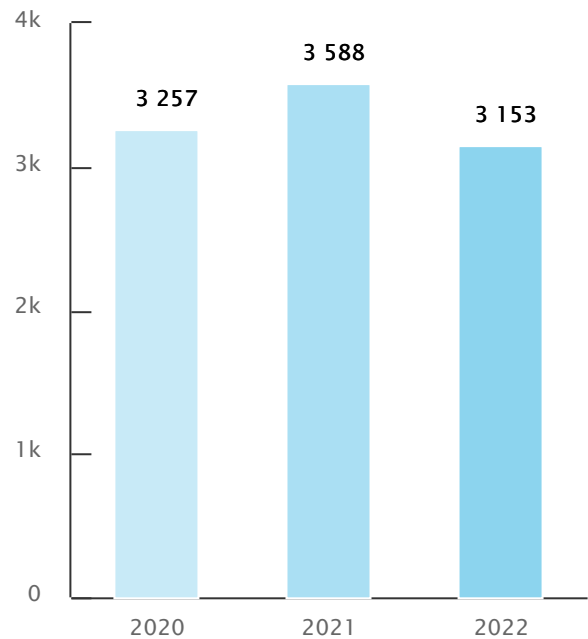
542

planbehandelingen werden in de vergadering toegelicht door de aanwezige initiatiefnemer of de ontwerper.

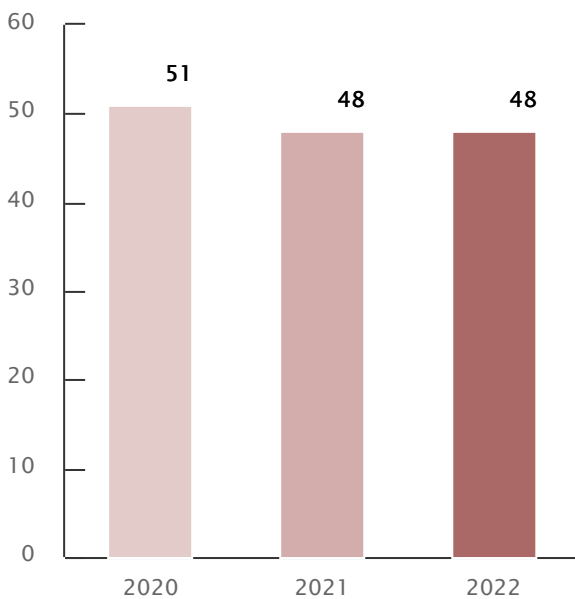
Aantal 1e Adviesaanvragen Gemeente

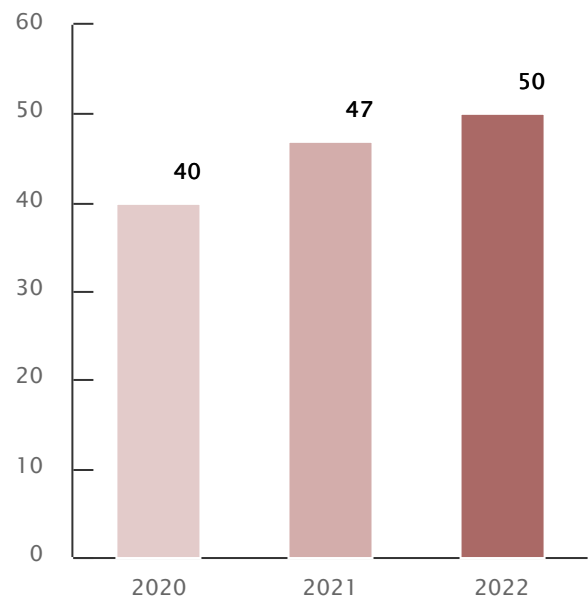
Aantal 1e Adviesaanvragen Provinciaal

Percentage bezoekers Lokale Commissie Gemeente

Percentage bezoekers Lokale Commissie Provinciaal

TABEL A

Gemeente Súdwest Fryslân

Provinciaal

	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1e welstandsadviesaanvragen	503	554	519	3257	3588	3153
behandelingen/welstandsaanvr.	1,95	1,95	1,84	1,92	1,97	2
monumentenadviesaanvragen	28	35	49	283	313	325
behandelingen/monumentaavr.	1,61	1,57	1,78	1,81	1,65	1,78
totaal aantal 1e aanvragen	531	589	568	3540	3901	3478
adviesgelden (x € 1000)	147,0	196,7	170,6	1047	1257	1090

TABEL B

Gemeente Súdwest Fryslân

Provinciaal

	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Voldoet	25,8%	25,1%	32,7%	23,5%	25,3%	24,6%
Voldoet mits	21,9%	22,6%	19,5%	17,8%	18,4%	17,6%
Voldoet niet	20,9%	20,0%	16,2%	16,8%	14,8%	13,3%
Aanhouden	7,5%	6,6%	5,8%	5,7%	5,1%	5,0%
Vooroverleg	23,9%	25,7%	25,8%	36,2%	36,4%	39,5%

TABEL C

Gemeente Súdwest Fryslân

Provinciaal

	2020	2021	2022	2020	2021	2022
≤ 5.000	19,9%	16,7%	13,0%	22,2%	19,7%	15,6%
5.001 - 25.000	24,3%	27,8%	25,4%	25,1%	26,2%	27,0%
25.001 - 100.000	27,2%	25,8%	34,5%	23,1%	24,0%	27,6%
100.001 - 250.000	13,7%	12,0%	10,0%	15,9%	13,5%	12,6%
≥ 250.001	14,9%	17,7%	17,1%	13,7%	16,6%	17,2%

NIEUWE TABEL

Gemeente Súdwest Fryslân

Provinciaal

	2020	2021	2022	2020	2021	2022
aantal vergaderingen	47	50	49	477	506	485
percentage plannen met bezoek	51%	48%	48%	40%	47%	50%
plannen met bezoek/vergadering	11,1	10,8	11,1	5,6	7,0	7,0
plannen met bezoek totaal	522	541	542	2671	3558	3412

Vooroverleg

Dit jaar werd bij 26% van de plannen gebruik gemaakt van de mogelijkheid van vooroverleg. Groot voordeel van het bespreken van plannen in een vroeg stadium is dat over cruciale ontwerpkeuzes kan worden overlegd zonder dat dit leidt tot wijziging van reeds uitgewerkte planaspecten. Niet alleen worden hiermee tijd en kosten bespaard, ook scheelt het teleurstelling of zelfs frustratie aan de kant van de aanvragers. Daarbij heeft men in een vooroverlegstadium nog geen druk van dwingende termijnen, waardoor er meer ruimte is om de besproken aandachtspunten niet enkel als op zichzelf staande kritiekpunten te verwerken, maar om ze mee te nemen als handvatten voor een sterk totaalontwerp.

Ditzelfde geldt voor ruimtelijke plannen naast de concrete aanvragen omgevingsvergunning. Ook hier wordt de commissie graag in een vroeg stadium betrokken bij plannen omtrent de omgevingskwaliteit. Bij het ontwikkelen van nieuwe bestemmingsplannen, het vormen van beeldkwaliteitsplannen of andere initiatieven op stedenbouwkundig- of gebouwniveau, kan de gemeente gebruik maken van de expertise van hûs en hiem. Aandachtspunten, valkuilen en aanvullende ideeën kunnen in dat geval vanaf het begin van de planvorming worden meegenomen. Niet alleen kan hierdoor voorkomen worden dat in een eindfase alsnog wordt geadviseerd om fundamentele keuzes te heroverwegen, maar bovenal vergroten we op die manier gezamenlijk de eindkwaliteit.

Aanbeveling: De commissie adviseert u om het vooroverleg te blijven stimuleren en wil graag zo vroeg mogelijk betrokken zijn bij plan- en ontwerpprocessen.

Tussenoverleg

In een zogenoemd tussenoverleg kan met de commissie van gedachten worden gewisseld over het gegeven advies om gezamenlijk te zoeken naar mogelijke oplossingsrichtingen. Soms wordt hierbij door de aanvrager een aantal alternatieven getoond. Dit werkt efficiënt omdat hiermee direct inzichtelijk is welk effect de verschillende wijzigingen zullen opleveren.

De centrale adviescommissie

Veruit de meeste aanvragen kunnen onder mandaat door de lokale commissie worden afgehandeld, waarbij in sommige gevallen een plan wordt meegenomen om het met een grotere groep adviseurs te bespreken in de zogenoemde bureaucommissie. Plannen waarvoor door complexiteit, maatschappelijke impact of anderszins bijzondere aspecten een breder samengestelde commissie van belang is, worden voorgelegd aan de Centrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit van hûs en hiem. Hierin nemen naast architecten ook andere deskundigen plaats, zoals op het gebied van landschap, stedenbouw en monumentenzorg. Ook een burgerlid maakt deel uit van de Centrale Adviescommissie.

In 2022 zijn 11 van de ons voorgelegde plannen behandeld in de Centrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit. Het ging om een verscheidenheid aan plannen:

- **Herontwikkeling voormalige bedrijfslocatie naar woningbouwlocatie, Gauw**

Vooroverleg om op de Locatie Boeijengastrjitte 34 drie nieuwe woningen te bouwen. In een zeer vroeg stadium aan de centrale commissie voorgelegd. Advies gevraagd ten aanzien van de stedenbouwkundige opzet en de mogelijk Beeldcriteria. Bestemmingsplan wijziging in procedure. Eerste woningbouwplan in lokale commissie beoordeeld.

- **Verbouw bedrijfspand naar wonen en Werken, Bolsward**

Verbouw bedrijfspand aan Suvelleantsje te Bolsward tot wonen werken. In vooroverleg aan commissie voorgelegd. Stedenbouwkundige en Architectonische opmerkingen van centrale commissie zijn meegenomen in overweging gemeente om mee te werken aan bouwplan. Plan nog in ontwikkeling.

- **Plan voor zonnepanelen op boothuis in beschermde stadsgezicht Workum.**

Volgens de welstandscriteria mogen zonnepanelen niet als ‘storend’ worden ervaren. Maar wat wordt er nu als storend ervaren? Met deze vraag is het plan aan de Centrale Commissie voorgelegd. Status van het plan is onbekend.

- **Vervangen walbeschoeiing Waterspoortgracht Sneek.**

Gezien de ligging binnen het beschermde stadsgezicht en bijna direct naast de Snekerpoort aan Centrale Commissie voorgelegd. Werkzaamheden zijn inmiddels uitgevoerd.

- **Besloten vooroverleg Woudsend.**

Ú[æ] Á [* Á Á } ç ä \ ^ j * È
"

- **Uitbreiding doopsgezinde kerk, Witmarsum.**

Á P ^ d j [æ] Á ^ d ^ - d Á Á ä à ^ ä ä * Á ç Á @ o Á ^ } } [Á j [ ] • d ^ \ \ b Á ^ Á y æ æ • { Á } Á Á ^ : ä } Á ^ Á Á
à ä [ ] ä ^ \ ^ Á ^ e \ ^) ä Á ç Á @ d ^ \ \ b Á ç Á Á Á ^) d æ Á Ö [{ { ä • ä Á ç [| * ^ | * ä È

- **Gezondheidscentrum Scharnegoutum.**

Plan voor de realisatie van een gezondheidscentrum op de locatie van het voormalige schoolgebouw aan de Scharnegoutum 1 te Sneek. Het plan voorziet in de realisatie van een gezondheidscentrum met een oppervlakte van ca. 1.500 m². Het plan is in overeenstemming met de bestemmingsplanvoorschriften en de omgevingswet. Het plan is voorgelegd aan de Centrale Commissie voor de Monumentenzorg en de Provinciale Monumentencommissie. Het plan is goedgekeurd door de Provinciale Monumentencommissie op 12 september 2018.

"

- **Aanvraag aanwijzing gemeentelijk monument Molkwerum.**

Om de procedure te kunnen starten voor het aanwijzen van een gemeentelijk monument is de Centrale Commissie door de gemeente om advies gevraagd. Conclusie, het sluiscomplex te Molkwerum is in zijn geheel (ensemblewaarde) dusdanig waardevol dat een aanwijzing als gemeentelijk monument te rechtvaardigen zou zijn.

"

- **Winkels en appartementen Boschplein Sneek.**

Plan voor invulling van een nu nog braakliggend perceel met appartementen en winkels. Gezien de belangrijke stedenbouwkundige positie en maat en schaal van het plan voorgelegd aan de Centrale Commissie.

"

- **Besloten vooroverleg Cornwerd.**

Plan is nog in ontwikkeling.

"

- **Besloten vooroverleg Sneek.**

Plan is nog in ontwikkeling."

Vaak zijn de aard en omvang van een plan in combinatie met de betekenis ervan voor de omgeving aanleiding om een plan voor te leggen aan de Centrale Commissie vanwege de hierin aanwezige brede expertise. Een verzoek tot aanwijzing gemeentelijk monument wordt sowieso aan de Centrale Commissie voorgelegd.

Overige advisering

Naast de reguliere advisering in het kader van vergunningaanvragen heeft de commissie ook in het kader van de Nije Pleats de gemeente twee keer geadviseerd. Dit betrof de adressen Bûtlanswei 3 Poppenwier (plaatsing mestzak), Littenserbuorren 6 Wommel (uitbreiding agrarisch bedrijf) en Engwierderlaan 6 Makkum (ontwikkeling zorgboerderij).

Daarnaast heeft de commissie de gemeente onder andere geadviseerd over de ruimtelijke uitgangspunten voor een viertal nieuwe ontwikkelingen binnen de gemeente. Het betrof hier advisering op de inhoud en de werkbaarheid van onder andere de beeldkwaliteitsplannen.

Tenslotte is de voorzitter van de commissie nauw betrokken geweest bij de advisering omtrent kleine windturbines op erven met een agrarische bestemming. Vanaf midden april 2022 zijn in een projectteam bestaande uit een projectleider en een landschapsadviseur van de gemeente, samen met een adviseur ruimtelijke kwaliteit van hûs en hiem ongeveer 60 locaties bezocht waar de agrariër de wens had een kleine windmolen te plaatsen. Tijdens de sessie is naast de aanvrager ook vaak de leverancier aanwezig. De aanvragen worden na een rondgang over het erf aan de ‘keukentafel’ voorzien van een vooroverlegadvies met betrekking tot de positie, landschappelijke inpassing en verhoudingen en kleurstelling van de kleine windmolens. Ongeveer 45 kleine windmolens zijn inmiddels al van een definitief advies voorzien. Deze werkwijze wordt zowel door de aanvrager als het projectteam als zeer waardevol en efficiënt ervaren.

In dit verslagjaar heeft u als gemeente ons, zoals uit het bovenstaande blijkt, meerdere keren gevraagd onze expertise met betrekking tot de ruimtelijke kwaliteit op diverse manieren in te zetten. Wellicht ten overvloede willen wij u graag onder de aandacht brengen dat ook bij de ontwikkelingen richting het invoeren van de omgevingswet hûs en hiem tot uw beschikking staat.

Aanbeveling: De commissie biedt haar expertise breed aan ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit, ook ter ondersteuning in de ontwikkelingsfase voor nieuw beleid.

Overige activiteiten

In 2022 heeft net als in de voorgaande jaren een evaluatiegesprek met de wethouders plaatsgevonden. Hierin is de advisering in algemene zin besproken en is eveneens ingegaan op een aantal kenmerkende c.q. bijzondere kwesties. Zo is o.a. de ruimtelijke component van de verduurzamingsopgave en de advisering omtrent de afsluitdijk ter sprake gekomen.

In het oog springend

Als we de reeks adviesaanvragen van 2022 overzien dan valt ons het volgende op:

Door de hoge energieprijzen neemt de vraag naar eigen en duurzame energieopwekking toe. Het aantal adviesaanvragen voor (vergunningplichtige) zonnepanelen bijvoorbeeld in de beschermde gezichten van de gemeente is sterk toegenomen. Het beleid binnen de gemeente ten aanzien van zonnepanelen in de beschermde gezichten en op of bij monumenten is versoepeld. Daar waar voorheen de zonnepanelen niet zichtbaar mochten zijn vanuit het openbaar gebied mogen deze nu 'niet storend' zichtbaar zijn. Helaas brengt deze versoepeling ook meer onduidelijkheid met zich mee, want wanneer is een zonnepaneel nu 'storend' of voor wie is deze 'storend.' De eigenaar/aanvrager kijkt daarbij over het algemeen door een andere 'bril' dan een toevallige voorbijganger. Om te kunnen bepalen wat precies als 'niet storend' wordt ervaren, is zowel de gemeente als de centrale commissie van hûs en hiem bevraagt.

Conclusie: Door middel van de bescherming van waardevolle gebieden (stads- en dorpsgezichten) en van gebouwen (monumenten) proberen het rijk en de gemeente de aanwezige cultuurhistorische waarden duurzaam te conserveren. De welstandscriteria voor de toepassing van zonnepanelen in beschermde gebieden geven in beginsel dan ook aan dat zonnepanelen of-collectoren op een dakvlak uitsluitend voorstelbaar zijn mits zij niet zichtbaar zijn vanuit het openbaar gebied. Zijn ze wel zichtbaar dan geldt voor niet- monumentale gebouwen binnen beschermde gezichten dat de zonnepanelen alleen voorstelbaar zijn indien zij vanuit openbaar gebied 'niet storend' zichtbaar zijn of als zodanig worden ervaren. De zinssnede 'niet storend zichtbaar' vindt daarbij volgens de gemeenten en de commissie zijn oorsprong in het feit dat soms kleine delen van het dak met zonnepanelen binnen de beschermde gezichten toch zichtbaar zijn. Deze kleine afwijkingen op de regel mogen dan de totale ervaring van de ruimtelijke kwaliteiten van de beschermde gezichten niet schaden.

Ook op andere vlakken zet de energietransitie zich door en laat over de brede linie van woningeigenaar tot netwerkbeheerder een versnelling zien. De sterk gestegen energieprijs is een stimulans voor velen om te investeren. Toch zal er voor de omschakeling van fossiel naar hernieuwbare energie nog een enorme verandering in ons landschap en leefomgeving moeten plaatsvinden. Veel organisaties zijn op het gebied van landschap, stedenbouw en architectuur nog niet goed toegerust. Om te voorkomen dat de ruimtelijke belangen alleen vanuit de overheid worden gestuurd, zal ook in de initiërende organisaties (Liander etc.) geïnvesteerd moeten worden in expertise op het gebied van landschap, stedenbouw en architectuur zodat het waarborgen van een goede ruimtelijke kwaliteit geen sluitpost wordt.

Gemeentelijk beleid

De commissie beoordeelt de plannen voor bouwwerken op basis van de welstandscriteria. Als het gaat om een monument, wordt beoordeeld of de monumentale waarden van het pand in voldoende mate worden gerespecteerd en brengt de commissie een gecombineerd welstands- en monumentenadvies uit. De advisering vindt steeds plaats binnen de bouwmogelijkheden van de bestemmingsplannen.

Welstandsbeleid

De beleidsnota van de gemeente bevat de Algemene Criteria en Gebiedsgerichte criteria met daarin tevens reclamecriteria. Deze criteria vormen de kern van de nota en omschrijven per gebied de reeds aanwezige alsook de beoogde kwaliteiten per beeldaspect van de bebouwing. Daarnaast bevat de nota ook aanvullende criteria voor specifieke objecten zoals bijvoorbeeld boerderijen en sneltoetscriteria voor veel voorkomende bouwplannen. De gehele welstandsnota is digitaal en interactief (op adres) op internet te raadplegen.

Het door de gemeenteraad vastgestelde beleid voor ruimtelijke kwaliteit en monumentenzorg is naar onze mening over het algemeen goed toepasbaar. Wij merken dat het beleid verhelderend is voor initiatiefnemers. Het maakt duidelijk wat de gemeente wil bereiken met het oog op de ruimtelijke kwaliteit en het biedt houvast bij de begeleiding en de beoordeling van plannen. Gezien de vele discussies over zonnepanelen binnen het beschermde gezicht is het raadzaam deze discussie ook binnen de gemeente te blijven voeren zodat het beleid actueel en gedragen blijft.

Erfgoedbeleid

Het erfgoedbeleid van de gemeente wordt binnen de ruimtelijke planontwikkeling een steeds belangrijkere factor. Niet alleen vanwege de wettelijke taak voor de gemeente om al het erfgoed binnen de gemeentegrenzen in ruimtelijke planontwikkelingen te betrekken, maar ook vanwege het feit dat erfgoed een positieve bijdrage kan leveren aan de beleving van de eigen woon- en leefomgeving. Erfgoed kan daarom de laatste jaren rekenen op grotere waardering bij de burgers en de overheid en wordt steeds meer gezien als een smaakmaker die nieuwe ontwikkelingen stimuleert, in plaats van een hindermacht die ontwikkelingen frustreert.

Het erfgoedbeleid van de gemeente is opgenomen in de erfgoednota. In dit meerjarenplan 2021-2026 staat de visie van de gemeente en op welke wijze zij deze wil uitvoeren. Daarnaast kent de gemeente Súdwest Fryslân een gemeentelijke monumentenlijst en een aantal gemeentelijke beschermde dorpsgezichten. In de digitaal te raadplegen landschapsbiografie Súdwesthoeke is de levensloopbeschrijving van het cultuurlandschap te raadplegen.

Aanbeveling: De commissie beveelt u van harte aan verder uitvoering te blijven geven aan de erfgoedverordening door onder meer het aanwijzen van cultuurhistorisch waardevolle panden tot nieuwe gemeentelijk monumenten, ook waar het gaat om objecten uit de recentere naoorlogse periode.

Handhavingsbeleid

Wanneer een bouwplan niet past binnen het gemeentelijk beleid, zal de aanvrager moeten schakelen in verwachtingen en wensen. Op zichzelf is dit al even slikken, maar wanneer in de omgeving voorbeelden te zien zijn waar een soortgelijk plan wél is gerealiseerd, ontstaat er niet zelden onbegrip en frustratie. Zonder gedegen handhavingsbeleid kan het gevoel ontstaan dat het aanvragen van een vergunning enkel tot beperkingen leidt. Daarbij kan het voorkomen dat een ongewenste situatie dusdanig vaak wordt gerepeteerd (in de veronderstelling dat het op die manier mag) dat een nieuw overheersend omgevingsbeeld ontstaat dat aan kwaliteit heeft ingeboet. Met name bij kleine bouwplannen als dakkapellen en erfafscheidingen bestaat dit risico. Daar wij maar een beperkt zicht hebben op de handhaving binnen de gemeente weten wij niet in hoeverre een passief of actief handhavingsbeleid wordt gevoerd.

Aanbeveling: De commissie adviseert u om ten aanzien van welstand een actief handhavingsbeleid te voeren.

Kwaliteitsbeleid onder de Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet biedt de mogelijkheid om de beleidskaders te integreren. Met de ingang van de Omgevingswet worden huidige regels voor gemeentelijk erfgoedbeleid en welstandsbeleid in de basis gewaarborgd in de zogenoemde 'bruidsschat'. Maar de gemeente heeft ook ruimte om zelf invulling te geven aan een passend omgevingsplan. De gemeenteraad kan daarin aangeven voor welke vergunningplichtige activiteiten advies door de gemeentelijk adviescommissie verplicht is. Dit biedt goede kansen voor een meer integrale advisering.

Aanbeveling: De commissie adviseert u om bij het ontwikkelen van kwaliteitsbeleid samenhang aan te brengen tussen de verschillende instrumenten zoals de omgevingsvisie, het omgevingsplan en mogelijk ook een kwalitatief omgevingsprogramma.

Aanbevelingen

In dit jaarverslag hebben we verschillende aanbevelingen geformuleerd. We vatten ze hier nog een keer samen:

- De commissie adviseert u om afwijkingen van onze adviezen terug te (blijven) koppelen om goede afstemming te waarborgen tussen de advisering en de beleidsintenties van de gemeente.
- De commissie adviseert u om het vooroverleg te blijven stimuleren en wil graag zo vroeg mogelijk betrokken zijn bij plan- en ontwerpprocessen.
- De commissie beveelt u van harte aan verder uitvoering te blijven geven aan de erfgoedverordening door onder meer het aanwijzen van cultuurhistorisch waardevolle panden tot nieuwe gemeentelijk monumenten, ook waar het gaat om objecten uit de recentere naoorlogse periode.
- De commissie adviseert om aan te sturen op een openbare behandeling van de plannen en alleen bij zwaarwegende redenen een vooroverleg besloten te houden.
- De commissie biedt haar expertise breed aan ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit, ook ter ondersteuning in de ontwikkelingsfase voor nieuw beleid.
- De commissie adviseert u om ten aanzien van welstand een actief handhavingsbeleid te voeren.
- De commissie adviseert u om bij het ontwikkelen van kwaliteitsbeleid samenhang aan te brengen tussen de verschillende instrumenten zoals de omgevingsvisie, het omgevingsplan en mogelijk ook een kwalitatief omgevingsprogramma.

Afsluitend

De invoeringsdatum van de Omgevingswet is tijdens het verslagjaar opnieuw uitgesteld. Op de werkzaamheden van de lokale adviescommissie heeft dit geen noemenswaardige invloed gehad. Dankzij de goede samenwerking met de medewerkers van de gemeente kon de advisering op niveau worden gehouden. We hebben in 2022 profijt kunnen hebben van innovaties die tijdens de coronacrisis zijn doorgevoerd, zoals betere digitale samenwerking en uitwisseling van gegevens. Op dat terrein zal door hûs en hiem verder worden geïnnoveerd, zodat we nog beter voorbereid zijn op het zogenoemde DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet).

In aanloop naar de Omgevingswet wordt de gemeente uitgedaagd om in de komende jaren nieuw beleid te formuleren in omgevingsvisies, omgevingsplannen en omgevingsprogramma's. Aandacht voor duurzame ontwikkeling en de impact van de energiecrisis geven wellicht aanleiding om het gemeentelijk beleid voor de ruimtelijke kwaliteit al wat eerder onder de loep te nemen en te onderzoeken welke aanpassingen mogelijk zijn. Bij dergelijke vraagstukken biedt de adviescommissie graag haar expertise en ondersteuning aan. Vooroverleg tussen aanvragers en de adviescommissie zal ook onder het regime van de Omgevingswet een cruciale fase blijven in het zoekproces naar een match tussen het particuliere belang van de aanvrager en het publieke belang zoals omschreven in de door de gemeenteraad vastgestelde beleidskaders. In de dialoog tussen personen ontstaat immers vaak het perspectief op een goede omgevingskwaliteit. Fryslân mooi houden en nog mooier maken is per slot van rekening mensenwerk.

Colofon

hûs en hiem
welstandsadviesering en monumentenzorg

Johan Willem Frisostraat 1
8933 BN
Leeuwarden

058-2337930
www.husenhiem.nl
husenhiem@husenhiem.nl